

نامه به سردبیر: رفتار اطلاع‌یابی سلامت بیماران

معصومه لطیفی^{۱*}

۱. دکتری تخصصی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران.

0000-0002-7197-254 X:ORCID

مقدمه

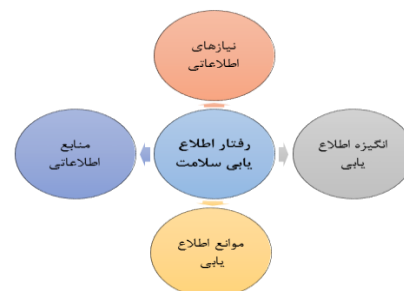
جستجوی اطلاعات توسط گروه‌های خاص با اهداف خاص صورت می‌گیرد. اگر جستجوی اطلاعات توسط بیماران و با اهداف کسب اطلاعات در مورد سلامت صورت گیرد، به عنوان مولفه‌ای از فرایند تصمیم‌گیری جهت اتخاذ رفتار سلامت به شمار می‌آید و به عنوان یک فرایند تصمیم‌گیری محسوب می‌شود (۱). رفتار اطلاع‌یابی سلامت رفتار هدفمند بیماران برای ارضای نیاز اطلاعاتی سلامت و بیانگر چگونگی جستجو، یافتن و کاربرد اطلاعات مرتبط با بیماری‌ها توسط آنان است (۲). طی دهه‌های اخیر توجه بین‌المللی به ارتقای سلامت، خودمراقبتی و افزایش کیفیت زندگی، پژوهش در حوزه رفتار اطلاع‌یابی سلامت به طور فزاینده‌ای اهمیت یافته است. پیام کلیدی سازمان جهانی بهداشت مبنی بر ارائه اطلاعات مناسب و آگاهی‌رسانی به بیماران، یکی از مسائل مهم بخش سلامت با گسترش جهانی است که به این امر اشاره می‌کند. بنابراین درک عمیق‌تر رفتار اطلاع‌یابی سلامت بیماران، وابسته به شناخت نیازهای اطلاعاتی، موقعیت جست‌وجوی اطلاعات سلامت، درک موانع و انگیزه اطلاع‌یابی آن‌هاست (۳). نیازهای اطلاعاتی سلامت بیماران: از آنجایی که که در هر مرحله از درمان، نیازها و رفتارهای اطلاع‌یابی بیماران متفاوت است، شناسایی نیازهای اطلاعاتی درک شده بیماران در حین جست‌وجوی فعالانه اطلاعات از منابع متعدد اطلاعاتی می‌تواند نگاه جامعی برای درک نیازهای این گروه خاص ارائه دهد. مطالعات نشان داده است نیازهای اطلاعاتی سلامت بیماران طیف وسیعی از اطلاعات تخصصی را شامل می‌شود اطلاعاتی در زمینه شناخت بیماری، علایم، روند تشخیص، شیوه‌های درمان،

پیشرفت بیماری، خطر بازگشت، اطلاعات دارویی، رژیم غذایی، مراقبت‌های آینده و ... می‌باشد (۴، ۵).

منابع جستجوی اطلاعات سلامت بیماران: از آنجایی که ارائه اطلاعات مناسب و با کیفیت مرتبط با سلامت می‌تواند منجر به رفع نیازهای اطلاعاتی و توانمندی بیماران در خودمراقبتی، مشارکت در تصمیمات درمانی و بهبود روند درمان شود، توجه به حوزه جست‌وجوی اطلاعات سلامت از منابع اطلاعاتی مختلف حائز اهمیت می‌باشد. منابع مختلفی از جمله منابع پزشکی (پزشکان و تیم درمان)، منابع بین فردی (خانواده و هم‌تایان) و منابع رسانه‌ای (منابع چاپی، الکترونیکی و اینترنتی) برای کسب اطلاعات سلامت مورد توجه بیماران بوده است. اما در این بین اهمیت و کیفیت اطلاعات از عواملی است که بر چگونگی جستجو و استفاده از منابع تاثیرگذار است. نتایج مطالعات نشان داده منابع پزشکی به عنوان نخستین سطح برقراری ارتباط با بیماران در انتقال مناسب اطلاعات از اهمیت بسیاری برخوردارند. بطوری که بیماران پزشکان و تیم درمان را به عنوان منبع معتبر و قابل اعتماد اطلاعات معرفی می‌کنند. نکته قابل توجه این است، بیماران حتی در استفاده از اطلاعات بدست آمده از دیگر منابع اطلاعاتی دقت، و بر لزوم اطمینان از صحت اطلاعات کسب شده تاکید می‌کنند و تمایل دارند آن را جهت اعتبارسنجی با پزشک خود در میان بگذارند. شاید دلیل این امر این باشد که هنوز باور "پزشک بهتر می‌داند" در میان بسیاری از بیماران رایج است. از این ضروریست در ساختار نظام سلامت کشور به کیفیت و کمیت رابطه پزشک-بیمار توجه ویژه‌ای شود (۱، ۵).

سلامت بیماران، افزایش سطح دسترسی بیماران به اطلاعات، خدمات و مراقبت‌های سلامت واجد کیفیت و متناسب با نیازهای آنان در دوره‌های مختلف بیماری و اصلاح و رفع موانع حمایتی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و ... موثر بر سلامت بیماران حائز اهمیت می‌باشد و ضروریست مدیران و برنامه‌ریزان نظام سلامت کشور به این امر توجه ویژه نمایند و اقدامات لازم را در جهت اصلاح و بازنگری نظام سلامت برای شناسایی نیازها و دسترسی‌پذیر ساختن منابع اطلاعاتی سلامت و رفع موانع یاد شده انجام دهند.

موانع و انگیزه اطلاع‌یابی سلامت بیماران: اگر چه برخی از بیماران فعالانه به دنبال جستجوی اطلاعات سلامت می‌باشند. اما با وجود انواع منابع اطلاعاتی قابل دسترس که به واسطه آن‌ها انگیزه پیشگیری، درمان و مدیریت خودمراقبتی برخی از بیماری‌ها به راحتی امکان‌پذیر است، وجود موانع فردی (خصوصیات جمعیت‌شناختی، عوامل روانشناختی، باورهای سلامت، موانع زبانی، خودکارآمدی ادراک‌شده و ...) و زمینه‌ای (بی‌توجهی رسانه‌ها به اطلاع‌رسانی، حمایت ناکافی نظام سلامت، هزینه‌ها و عوامل اجتماعی و فرهنگی و ...) دسترسی بسیاری از بیماران به اطلاعات مورد نیازشان را دچار چالش کرده است (۶). بنابراین لزوم توجه و شناخت رفتار اطلاع‌یابی سلامت بیماران به عنوان فاکتوری کلیدی در شناخت نیازهای اطلاعاتی

شکل ۱- رفتار اطلاع‌یابی سلامت (۲)

نوع مقاله: پژوهشی

پذیرش مقاله: ۹۷/۱۲/۲۰

دریافت مقاله: ۹۷/۱۱/۱۷

ارجاع: لطیفی معصومه، نامه به سردبیر: رفتار اطلاع‌یابی سلامت بیماران. ۱۳۹۸؛ ۶(۱): ۱-۲

References

- Latifi M, Tehrani HG, Karami NA, Barahmand N, Farsani LA. Using information sources by breast cancer women treated with mastectomy. J Educ Health Promot. 2019; 8(1):68-74. Doi: 10.4103/jehp.jehp_224_18
- Pandey A, Hasan S, Dubey D, Sarangi S. Smartphone apps as a source of cancer information: Changing trends in health information-seeking behavior. J Cancer Educ. 2013; 28(1):138-42. Doi: 10.1007/s13187-012-0446-9.
- World Health Organization. Breast Cancer: Prevention and Control-Breast Cancer Burden. Available at: <http://www.who.int/cancer/detection/breastcancer/en/index1.html>. [Last accessed on 2015 Mar 30].
- Clarke MA, Moore JL, Steege LM, Koopman RJ, Belden JL, Canfield SM, et al. Toward a patient- centered ambulatory after- visit summary: Identifying primary care patients' information needs. Inform Health Soc Care. 2018; 43(3):248-63. Doi: 10.1080/17538157.2017.1297305
- De la Hoz-Correa A, Muñoz-Leiva F. The role of information sources and image on the intention to visit a medical tourism destination: A cross-cultural analysis. Journal of Travel & Tourism Marketing. 2019; 36(2):204-19. Doi: 10.1080/10548408.2018.1507865
- Savolainen R. Cognitive barriers to information seeking: A conceptual analysis. Journal of Information Science. 2015; 41(5):613-23. DOI: 10.1177/0165551515587850